

Nyanlända elevers utmaningar under inläarning av svenska

En undersökning av de olika faktorer som påverkar
språkinläring i svenska hos nyanlända elever på grundskola.

Farah Alkod

Institutionen för språkdidaktik
Självständigt arbete 15 hp, grundnivå
Språkdidaktik
Höstterminen 2016
Handledare: Anna-Carin Billing
English title: Newly arrived pupil's challenges in the learning
of Swedish language.

Stockholms
universitet

Nyanlända elevers utmaningar under språkinläring i svenska.

En undersökning av de olika faktorer som påverkar svenska språkinläring hos nyanlända elever på grundskola.

Farah Alkod

Sammanfattning

Alla barn har rätt till utbildning enligt FN:s barnkonvention. Syftet med mitt arbete är att undersöka nyanlända elevers utmaningar när de lär sig svenska, sett ur både ett elev- och ett lärarperspektiv. I min studie beskriver jag några faktorer som påverkar nyanlända elevers språkinläring i svenska i grundskolan. Studien genomfördes i en grundskola i Stockholm.

Undersökningens frågeställningar:

1. Hur upplever nyanlända elever språkinläringen?
2. Hur säger sig lärarna arbeta med nyanlända elevers språkinläring?
3. Vilka hjälpmedel kan vara bra stöd för språkinläring?

Resultaten visar utmaningar ur olika perspektiv. Det finns brist på samarbete mellan läraren och studiehandledaren vilket gör att nyanlända elever inte får det stödet på ett bra sätt. Nyanlända elevers identitet, lärostil och erfarenhet i skolan måste tas tillvara. Resultaten visar också att resursfördelningen och digitala hjälpmedel spelar en stor roll i nyanlända elevers språkinläring.

Nyckelord

Nyanlända elever, studiehandledning, inkludering, språkinläring och kartläggning av nyanlända elever tidiga kunskaper.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte och frågeställningar	2
2. Bakgrund	2
2.1. Viktiga begrepp för studien	2
2.2. Skolans styrdokument.....	4
2.3. Teoretiska utgångspunkter	5
2.4. Bakgrundsinformation.....	5
2.4.1. Förberedelseklass för nyanlända elever	6
2.4.2. Direktintegrering eller inkludering	6
2.5. Tidigare forskning.....	6
2.6. Arbete med inlärning av svenska för nyanlända elever i skolan	8
2.6.1. Studiehjälpsstöd för elever med svenska som andra språk	9
3. Metod	9
3.1. Urval	10
3.1.1 Beskrivning av skolans arbetssätt med nyanlända elevers språkinlärning.....	11
3.2. Material	11
3.3. Genomförande	12
3.4. Etiska aspekter	12
3.5. Bearbetning av material och analysmetoder	13
3.6. Analysmetoder.....	13
4. Resultat	14
4.1. Lärares perspektiv på nyanlända elever språkinlärning	14
4.2. Nyanlända elevers perspektiv på deras språkutveckling	18
4.3. Observation på olika lektioner	19
5. Diskussion	21
5.1. Metoddiskussion.....	23
6. Referenser	24
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1. Inledning

Sverige är ett mångkulturellt land. Människor kommer till Sverige av olika anledningar, till exempel som flyktingar och arbetskraft från EU-länder. Bland dessa människorna som kommer, finns det barn i skolåldern. De behöver stöd för att lära sig svenska språket och för att lyckas i sin skolgång.

Statistik på migrationsverket (2016) visar att antalet flyktingar ökat de senaste åren med en topp under 2015, då antalet asylsökande var 162 877. Statistiken visar också att cirka 70 000 av flyktingarna var barn under 18 år, drygt 35 000 är ensamkommande. Ett ensamkommande barn enligt Migrationsverket (2016) är en person som har kommit till Sverige utan sina föräldrar och inte har fyllt 18 år. Från och med januari 2016 kom ca 8400 barn med behov av att gå i skolan.

Alla barn har rätt till utbildning enligt FN:s barnkonvention. Fr.o.m. den 1 januari 2002 fick asylsökande nyanlända elever rätten att gå i skolan. Papperslösa barn fick också laglig rätt att gå i skolan den 1 juli 2013. Nyanlända elever finns, enligt Bunar (2016), i den svenska skolan idag och de behöver extra stöd framför allt med svenska språket.

Nyanlända elever har många bekymmer som påverkar deras lärande i den svenska skolan. Det är svårt för de här barnen och ungdomarna att lämna sina kompisar och släktingar i hemlandet. Plötsligt är de i en ny miljö som skiljer sig mycket från miljön i hemlandet. Detta påverkar barnens utveckling i skolan. Språket är det största hindret

Det svenska språk som nyanlända elever lär sig först när de kommer till Sverige kallas för svenska som andraspråk. Genom språkinläring kan man kommunicera, skapa identitet och förstå samhällets tankar och dess kultur. I Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet står det att: "Språket är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker" (Skolverket, 2016, s.259).

Undervisningen i svenska som andraspråk varierar från skola till skola. Nya metoder och strategier prövas och uppdateras hela tiden. Det finns ingen tydlig plan som läraren kan följa i sin undervisning. Skolverket har inte heller beskrivit undervisningsmetoder i styrdokumentet. Lärarens roll är att hitta lämpliga strategier som passar olika elever. Detta kan vara en stor utmaning för lärarna.

1.1. Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt arbete är att undersöka nyanlända elevers utmaningar när de lär sig svenska, sett ur både ett elev- och ett lärarperspektiv. Jag vill genom intervjuer, observationer och enkäter ta reda på hur de nyanlända eleverna upplever språkundervisningen och hur lärarna ser på sitt eget språkutvecklande arbetssätt. Genom undersökningen, vill jag också redovisa hur skolan organiserar lärandet i svenska språket för nyanlända elever.

Undersökningen kommer att genomföras utifrån följande frågeställningar:

1. Hur upplever nyanlända elever språkinläringen?
2. Hur säger sig lärarna arbeta med nyanlända elevers språkinläring?
3. Vilka hjälpmedel anser lärarna kan vara bra stöd för språkinläring?

2. Bakgrund

Under denna rubrik finns: Definitioner av viktiga begrepp för studien, styrdokumentet för grundskolan, tidigare forskning om nyanlända elevers språkinläring och teoretiska utgångspunkter.

2.1. Viktiga begrepp för studien.

En nyanländ elev enligt skollagen 12 a, som äger giltighet från 2016-01-01, är den elev som har varit bosatt utomlands och är bosatt här i landet och som har påbörjat skolan här i Sverige efter höstterminens start det år då eleven fyller sju år. ”En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i Sverige” (SFS, 2015:246, s.2).

Inkludering är ett begrepp som jag kommer att använda i mitt arbete. Begreppet används när en nyanländ elev ska placeras i ett ordinarie klassrum med vanliga elevgrupper. Bunar (2016) menar att inkludering är en direkt placering av en elev, som nyligen kommit till Sverige och inte behärskar det svenska språket, i ordinarie klassrum. Det innebär också att en nyanländ elevs behov ska tillgodoses tillsammans med andra elever och deras sociala och akademiska behov. (Bunar, 2016).

Studiehandledning innebär att nyanlända elever får stöd på modersmålet eller på det språket som de behärskar och använder mest. Syftet med studiehandledningen är att uppfylla kunskapskraven i den svenska skolan. Enligt Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (2011), ska skolan i sitt arbete med svenska som andra språk med nyanlända elever: ”främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper” (Skolverket, 2011:8). Det innebär att stöda nyanlända elevers kunskapsutveckling parallellt med deras utveckling i svenska språket genom studiehandledning.

Svenska som andraspråk (SVA) är ett skolämne som, enligt läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, syftar till att ”Ge eleverna rika möjligheter att kommunicera på svenska utifrån sin kunskapsnivå, utan att ställa för tidiga krav på språklig korrekthet” (Skolverket 2016, s.259). Ämnet svenska som andraspråk ger elever med annat modersmål än svenska möjlighet att utveckla sin kommunikativa språkförmåga på svenska.” (Skolverket. 2016, s.259). I kursplan för ämnet svenska som andra språk står det: ”Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker”. (Skolverket, 2016, s. 2).

Kartläggning av läsförmåga och läsutveckling (LUS): LUS är ett instrument för en kvalitativ läsbedömning som utgår från en lärares samlade bedömarkompetens. Syftet med LUS är att ge läraren tillfällen att uppfatta vilken läsnivå en elev befinner sig på. (Allard, Rudqvist och Sundblad, 2006).

LUS kontrollen är en utgångspunkt som hjälper läraren med att planera det fortsatta arbetet vilket bidrar till elevens läsutveckling. Läraren, enligt Skolverket (2003), får hjälp att följa en enskild elevs läsutveckling genom kartläggning.

LUS är uppbyggt av kvalitativa steg. Varje steg är mer utvecklad än steget före. Till exempel:

Punkt 4: Eleven läser bekanta ord i texter med hjälp av ordbilden. Punkt 15: Eleven läser flytande med god förståelse. Fördrar att läsa tyst. (Allard, Rudqvist och Sundblad, 2006, s.48–50).

2.2. Skolans styrdokument

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, står det som syfte i ämnet svenska som andraspråk att: ”Undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket.” (Skolverket.2016, s. 257).

Nyanlända elever ska lära sig det svenska språket. Det finns vissa svårigheter när syftet med SVA är att få rika möjligheter att utveckla sitt språk, men det inte finns tydligt krav på korrekthet. Eleverna ska kunna skillnaden mellan tal och skriftspråk och anpassa språket i förhållande till vilka mottagare. Eleverna ska kunna skillnader mellan olika typer av texter. De här svårigheterna måste alla lärare tänka på när de undervisar nyanlända elever. (Skolverket, 2016). Det står inte i grundskolans styrdokument vilka metoder och strategier lärarna ska använda när de undervisar SVA. Styrdokumentet innehåller inte några tydliga instruktioner eller anvisningar om hur läraren ska genomföra sitt jobb mot målet.

I läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011.(skolverket 2016) står det: Genom undervisningen i ämnet svenska som andraspråk ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att 1. kommunicera i tal och skrift. 2. läsa skönlitteratur och analysera texten. 3. anpassa språket efter användning. 4. använda olika språks strategier 5. lära sig språkliga strukturer och språkliga normer. 6. söka information på olika sätt och från olika källor. (Skolverket. 2016, s. 259).

Styrdokumentet uppdateras regelbundet, därför att nya metoder och forskning prövas under tiden. Placeringen av nyanlända elever har ändrats i år. I de senaste bestämmelserna i skollagen 2016 står det ”Eleven ska placeras i en årskurs som är lämplig med hänsyn till elevens ålder, förkunskaper och personliga förhållanden i övrigt”. (Utbildningsutskottets betänkande 2014/15:UbU6, s.11).

Enligt Skolverket (2016) pågår arbetet för att förbättra svenska skolans mottagande av nyanlända elever fram till och med 2019. Skolverket arbetar med ett flertal insatser för nyanlända elever på nationell nivå för att genomföra gemensamma regler för deras utbildning i hela Sverige. En av de viktigaste punkterna är att en elev i en svenska skolan inte kan anses vara nyanländ efter fyra år i landet.

2.3. Teoretiska utgångspunkter.

Min studie baseras på inlärningsteori av den ryske psykologen Lev Vygotsky. Teorin heter den sociokulturella teorin. Vygotsky nämner avståndet mellan det ett barn kan göra utan hjälp och det barnet kan gör tillsammans med en mer kunnig person. Vygotsky kallar det för zonen för närmaste utveckling. Barnet blir säkrare och säkrare med tiden och till slut klarar barnet sig helt självt. (Gibbons 2006, s.26).

Genom den sociala dialogen kan barnet utveckla sitt eget tänkande, vilket Vygotsky kallar för den ”kognitiva utvecklingen” (Gibbons 2006, s.27). För nyanlända elever kan språkinläringen inte ske utan interaktion med andra elever och vuxna som behärskar språket. Vygotsky menade i det sociokulturella forskningsperspektivet att det finns en relation mellan språket och samhällets tankar uppfattningar. Språket styr också elevers lärostil och sociala interaktion. (Gibbons, 2006).

Enligt Gibbons (2006) finns språket i allt vi gör varje dag men vi använder språket alltid i ett sammanhang, en kulturell kontext och en situationskontext. Varje kultur har sitt eget sätt att kommunicera när de till exempel hälsar på varandra. När nyanlända elever lämnar sitt land och kommer till Sverige, då lämnar de också sin kultur. Och för att lära sig ett nytt språk måste man också lära sig kulturkontexten och till vilket sammanhang man använder sig av språket. (Gibbons, 2006).

Enligt Gibbons (2006), undervisar SVA lärare också språket i alla ämne. Där arbetar läraren med genrep pedagogik. I alla ämnen lär eleverna sig genom olika faser. De bygger upp kunskap om olika ämnesområden både på svenska och på modersmålet genom studiehandledning.

2.4 Bakgrundsinformation

Hur skolan ska ta emot nyanlända elever enligt Bunar (2016), är inte preciserat i skollagstiftningen. Arbetet pågår för att ändra detta. Det finns två organisatoriska modeller för mottagandet: förberedelseklass och direktintegrering. Båda modellerna har för- och nackdelar. (Bunar, 2016).

Nedan finns en beskrivning över de huvudsakliga modellerna i min studie.

2.3.1 Förberedelseklass för nyanlända elever

I en förberedelseklass finns det elever från olika länder som har olika bakgrunder. Alla de här eleverna måste lära sig svenska språket så fort som möjligt för att kunna klara alla uppgifter i de ordinarie svenska skolorna. Det är läraren som bestämmer vilka metoder som används i sin undervisning. Lärarna väljer de metoderna som passar de nyanlända elevernas grupp. Enligt Skolverket (2016) ska undervisningen bestå av 21–30 timmar i veckan. I förberedelseklassen kan nyanlända elever gå två år maximalt. Bunar (2016) beskriver vikten av att läraren kan kartlägga elevens bakgrundskunskaper successivt i förberedelseklassen och att de nyanlända eleverna lär sig svenska språket i en trygg miljö, där alla i klassen är nyanlända elever. Men det finns nackdelar med förberedelseklasser enligt Bunar 2016. Kritikerna har lyft fram att nyanlända elever känner sig isolerade från resten av skolan. Jag har inte gjort någon djup undersökning om förberedelseklasser, eftersom i den skola som jag genomfört min studie i fanns inte den här modellen.

2.3.2 Direktintegrering eller inkludering

Bunar (2016) menar att integrera nyanlända elever betyder att placera dem i vanliga ordinarie klasser i den svenska skolan från första början, Det kan vara den största utmaningen i skolan och i samhället. (Bunar 2016). Utbildningspolitiken strävar efter en skola för alla och att alla elever, med eller utan behov av speciellt stöd, ska vara delaktiga. Alla ska ha rätt till lärande och undervisning. Syftet med direktintegrering enligt Bunar (2016) är att nyanlända eleverna ska tillsammans vara med andra fysiskt. Undervisningen fokuserar på språkliga aspekter i både muntliga och skriftliga aktiviteter, till skillnad från förberedelseklasser, där eleverna är isolerade. Nackdelar med inkluderingen är att det finns en fysiskt integrerande av nyanlända elever i klassrummet men exkluderande från den sociala och pedagogiska processen. Nyanlända elever följer omedvetet inte med, därför att de inte kan svenska språket. Det finns också kritik mot stöttning i form av studiehandledningen, eftersom det inte finns utbildade lärare i språkutvecklande arbetssätt. (Bunar, 2016).

2.5. Tidigare forskning

Enligt Vetenskapsrådets forskningsöversikt *Nyanlända och lärande* (Bunar 2010), finns det inte tillräckliga studier som undersöker nyanlända elevers språkinläring. Det står också att både elever och lärare är i behov av tydlig kartläggning och de betraktar språkinläring som det största problemet i skolan. (Vetenskapsrådet, 2010).

Gibbons (2006) refererar till Cummins fyra viktiga områden som skolor bör ta tag i för att lyckas med att inkludera minoritetselever såsom eleverna med andra språk. 1. Deltagande av föräldrarna och närsamhälle. 2. Kulturellt och språkligt förenande 3. Utvärdering 4. Pedagogiskt arbetssätt. (Gibbons, 2006).

Gibbons (2006) refererar också till en omfattande amerikansk studie *School Effectiveness for Language Minority Student* av Thomas och Collier (1999), har visat att andraspråksinläring lyckas när stöttningen i andraspråket och i de ordinarie ämnena på andra språket kombineras med stöttning i modersmålet. Skolans sociokulturella klimat påverkar mycket elevernas språkinläring i hög grad. Andraspråks elever bör känna sig delaktiga och uppleva att skolan tar deras erfarenheter på allvar. (Gibbons, 2006).

I sin undersökning *Diagnos: Nyanländ om lärande och lärandeidentitet i en skola för nyanlända* av Laid Bouakaz och Nihad Bunar (2016) tar de upp de tre villkor som Bransford, Brown och Cockling (2000) har framfört. De här villkoren handlar om de inlärningsprinciper för nyanlända elever som kan göra lärandet mer effektivt. 1. Läraren måste känna till elevens tidigare erfarenheter av skolan i sitt hemland. 2. Läraren måste med hjälp av andra resurser på skolan måste göra en kartläggning av elevens kunskaper. 3. Nyanlända elever måste få hjälp och uppföljning av sin inläring. (Bouakaz och Bunar, 2016).

Bunar (2010) beskriver, i en undersökning som baseras på intervjuer med nyanlända elever som nyligen har börjat i skolan i Sverige, att nyanlända elever har stor motivation för att lära sig det svenska språket snabbt. De har tillräckligt med vilja och ambition för att kunna klara sig i svenska och i alla ämnen. För att nå målet behöver de pedagogiskt och socialt stöd. Stödet gäller både utbildningen och kultur. (Bunar, 2010).

Det finns två rapporter som skolverket har publicerat: *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever* (2008) och *Att främja nyanlända elevers kunskapsutveckling* (2012). De här rapporterna syftar till att ge råd och rekommendationer till lärare och alla skolpersonal. Rapporterna innehåller olika centrala begrepp kring nyanlända elevers skolmottagande och undervisning. Det finns tydliga metoder och stöd som kan hjälpa lärarna med att planera och använda lämpliga undervisningsmetoder som passar elevens individuella tidiga kunskaper. ”Lärarna måste utforma och anpassa all undervisning för att ge stöd och stimulans utifrån varje elevs förutsättningar och behov.” (Skolverket, 2008, s.28).

Bouakaz och Bunar (2016) påpekar att man inte kan kartlägga nyanlända elevers kunskaper utifrån vilka fakta de kommer ihåg från tidiga skolan i hemlandet. Elevens identitet, lärstil och erfarenheter av skolan måste också tas tillvara. Enligt Bunar (2010), förlorar nyanlända eleverna mycket av sina tidigare kunskaper, men de har lust och ambition att lära sig svenska och alla andra ämne i den svenska skolan. (Bunar, 2010).

I skolinspektions rapport om utbildningen för nyanlända elever står det att: ”Oavsett bakgrund visar de absolut flesta nyanlända elever en hög motivation för att lära och utvecklas” (Skolinspektionens rapport. 2014, s.8). Samma rapport visar också att nyanlända elever oroar sig mycket över att de inte förstår vad som sägs i klassrummet och så småningom tappar de vad de har lärt sig i hemlandet. En konsekvens av detta är att de tappar självförtroendet.

2.6. Arbete med inläring av svenska för nyanlända elever i skolan

Enligt Bunar (2016) finns det två särskilda modeller som skolan använder för utbildning av nyanlända elever. De är förberedelseklasser och direktintegrering i ordinarie klass. Det finns också kombinationer av de här modellerna på många skolor. Nyanlända elever får möjlighet att lära sig modersmålet och det kan vara en bra resurs till andra språkinläring. Dessutom får nyanlända elever studiehandledning vilket innebär att eleverna får stöd i alla ämnen på modersmålet.

Min studie handlar om direktintegrering av nyanlända elever i en ordinarie klass i den svenska skolan. hela arbetet genomförs i en skola som tar emot nyanlända eleverna och placerar dem direkt i en ordinarie klass.

I Sverige betraktas nyanlända eleverna som elever i behov av särskilt stöd därför att de inte kan kommunicera på svenska språket. Det krävs mycket arbete och resurser för att lära sig svenska språket. Allmänna råd för utbildning av nyanlända, Skolverket (2008), rekommenderar att alla lärare ska ha svenska som andraspråk i sin utbildning, även ämneslärare. Detta kan ge goda förutsättning för bra undervisning till de nyanlända eleverna. En nyanländ elev behöver ett individuellt stöd i sin språkutveckling. Enligt Frost (2009), är det viktigt att läraren arbetar processorienterat med dessa eleverna. Visuella strategier är de vanligaste strategierna som används i SVA undervisningen. Läraren använder ofta olika resurser och hjälpmedel, beroende på vilka som är tillgängliga på skolan, till exempel datorer, bilder, lexikon och andra digitala material.

Enligt Skolverkets kartläggningsmaterial (2015), måste alla skolor som tar emot nyanlända elever göra en kartläggning för varje nyanländ elev i tre steg. I första steget, kartläggs elevens språk och erfarenheter, som eleven har utvecklat i eller utanför skolan. Det hjälper skolan som organisation att placera eleven i en klass som passar elevens nivå. Andra steget handlar om elevens tidigare erfarenheter av skriftspråk i och utanför skolan vilket hjälper skolan att välja rätt grupp till den eleven och att kunna planera undervisningen. I tredje steget kartläggs elevens kunskaper i alla skolans ämnen till exempel samhällskunskap, idrott, engelska och naturorienterande ämne. Kartläggningen hjälper

läraren att veta elevens förkunskaper i ämnet som bidrar till bättre planering och genomförande av den fortsatta ämnes undervisningen. Första och andra stegen är obligatoriska. (Skolverket, 2015).

Kartläggningen ska användas som ett material för bedömning av nyanlända elevers kunskaper. Skolan placerar eleven i en lämplig klass enligt detta material (Skolverket, 2015).

Skolverket rekommenderar att varje skola ska göra steg 3 i den individuella kartläggningen. Det handlar om elevkunskap i varje ämne. Det skulle vara ett hjälpmedel för lärarna men det görs inte i alla skolor på grund av brist på tid. Utöver nyanlända elever finns det i skolan andra elever som är i behov av särskilt stöd. Lärarna anpassar undervisningen på så sätt att lärarna betraktar alla elever i klassrummet som elever som är i behov av särskilt stöd.

2.6.1 Studiehandledningsstöd för elever med svenska som andra språk

Nyanlända elever får möjlighet att inhämta kunskaper på svenska och på modersmålet. Enligt Skolverket (2011) är det skolans huvudman som bestämmer elevens behov av studiehandledning. Det gäller nyanlända elever som flyttar från förberedelseklassen eller som börjar i en ordinarie klass. Det är lärarens ansvar att undervisa och förklara ämnet för alla elever i klassen, men för en del elever räcker det inte. De behöver individuell hjälp som är anpassad till deras behov. Studiehandledning sker på modersmålet och då kan det ibland krävas att man översätter hela lektionen om det behövs. (Paulin, 1993).

3. Metod

För att genomföra min studie har jag använt mig av kvalitativa metoder i form av intervjuer, enkäter och klassrumsobservationer. Enligt Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (2014), är kvalitativa undersökningar baserade på intervjuer, författarens anteckningar och observationer som är relaterade till frågeställningarna. (Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. 2014).

Jag har använt mig av kvalitativa metoder i form av intervjuer, observationer och enkäter för att jag vill förstå de nyanländas tankar, kunskaper och behov. I studien fokuserar jag på de nyanländas utmaningar i svenska språket. Jag väljer ordet utmaningar istället för problem eller svårigheter för att eleverna inte upplever att det är en hopplös situation. De flesta kan klara sig längre fram och bli bra förebilder till de andra.

Intervjuerna görs med två lärare som undervisar svenska som andraspråk. Båda lärarna har erfarenhet inom svenska som andraspråksundervisning.

Jag ställer följande frågor till de två lärarna:

1. Hur är elevsammansättningen i din nuvarande klass? (Följdfråga: brukar det se ut så?)
2. Hur brukar din undervisning se ut en vanlig dag?
3. Grundar den sig på några särskilda metoder?
4. Hur hanterar du olikheterna i gruppen (skolbakgrund, kulturer etc.) i undervisningssituationen?
5. Finns det särskilda aspekter att ta hänsyn till i undervisningen av nyanlända elever?
6. Har du hjälpmedel/resurser som underlättar undervisningen?
7. Får du stöd i ditt arbete av skolledning, kollegor eller liknande och hur ser det stödet ut?
8. Hur fungerar samarbetet med studiehandledaren?
9. Vilka anser du vara de största utmaningarna i arbetet?
10. Vilka åtgärder skulle kunna utveckla och underlätta språkundervisningen?

3.1. Urval

Undersökningen genomförs i en skola som tar emot nyanlända elever varje år. Antalet nyanlända elever har ökat betydligt de senaste två åren. Jag jobbade för ett år sedan på den här skolan och jag vet att lärarna jobbar effektivt för att nyanlända elever ska kunna nå kunskapskraven. Jag mejlade två SVA lärare och bokade tider för intervjuer. Jag valde att undersöka nyanlända elever som går i åk.6, I varje klass finns det nyanlända elever som kommer från olika länder och pratar olika språk. Jag genomför min studie i en skola som jag kallar för Blommaskolan. Jag intervjuade två lärare, båda lärarna undervisar SVA. Den ena ska jag kalla för Anna, hon är ca 55 år och har 27 års erfarenhet inom språkundervisning på grundskolan. Anna jobbade under 10 år i en annan kommun som tar emot flera nyanlända elever varje termin. För två år sedan flyttade hon till en annan kommun och började jobba på Blommaskolan. Den andra ska jag kalla för Eva, hon är ca 35 år och har 10 års erfarenhet som lärare i matematik, svenska och SVA. Eva har inte lång erfarenhet med SVA och nyanlända elever. Hon har jobbat i 4 år på Blommaskolan och innan det jobbade hon på en skola utanför Stockholm. Eva undervisar SVA i åk.6 och åk.4.

Nyanlända elever har varit i Sverige i olika länge. En av de här nyanlända eleverna kom i slutet av förra terminen och har endast varit en kort period i skolan, ungefär 4 månader. 3 av dem kom förra året vid jultiden för snart ett år sedan. Alla de andra 6 eleverna kom för mer än 1 år sedan. I klasserna finns det 25–26 elever. Alla elever förutom de nyanlända eleverna har svenska som modersmål.

3.1.1 Beskrivning av skolans arbetssätt med nyanlända elevers språkinlärning

Blommaskolan tar emot nyanlända elever varje termin. Nyanlända elever placeras i en ordinarie klass som passar deras åldrar efter ledningens beslut. Undervisningen är på svenska i alla ämnen. Det finns en extra lärare i de klasserna som innehåller nyanlända elever. Syftet är att hjälpa de eleverna som behöver extra stöd och det är de nyanlända eleverna som behöver mest stöd i språket. Eleverna använder datorer på skolan för att göra sina uppgifter. Nyanlända elever får mycket hjälp av datorerna med att översätta texter och rätta stavningen. SVA lärarna använder olika undervisningsstrategier. De är också flexibla och anpassar undervisningen efter elevernas behov. Det finns en Smart board i varje klassrum och enligt läraren är det ett viktigt hjälpmedel i undervisningen för att kunna visa eleverna filmer och olika program. Lärarna i svenska och engelska brukar visa filmer och sedan dela upp klassen i mindre grupper för att diskutera filmer och svara på frågor. På svenska, geografi, engelska och fysik använder de Google drive, där eleverna kan öppna ett dokument och skriva sin uppgift för att sedan dela dokumentet med läraren, som kommenterar och lämnar feedback. SVA-läraren samarbetar med andra lärare för att lära eleverna språket i ämnet. Samarbetet sker genom att de går igenom innehållet av till exempel fysik eller geografi i förväg och gör en lättläst sammanfattning för att sedan kunna förklara för de nyanlända eleverna. SVA-läraren plockar ut eleverna och sitter i ett annat arbetsrum. SVA-läraren förklarar ämnet långsamt och använder sig mycket av datorn för att översätta eller visa bilder. SVA-läraren samverkar med studiehandledaren genom att lämna en lokal pedagogisk planering.

För att kunna följa upp nyanlända elevers läsutveckling, gör SVA lärarna en kvalitativ bedömning som heter LUS och som definierades i kapitel 2. SVA-lärarna använder LUS- schema för att planera nästa steg.

3.2 Material

Mitt material är intervjuer med två SVA-lärare, enkät och observation. Jag kommer att ställa frågor (se bilaga 1) som de besvarar. Dessutom använder jag en enkät till eleverna (se bilaga 2) och mina observationer i klassrummet. I studien kommer jag att använda en surfplatta för att dokumentera och spela in intervjuerna. Jag använder papper och penna under lektionerna för att anteckna viktiga händelser och företeelser. Jag observerar många lektioner under tio dagar i klassrummet.

3.3. Genomförande

Jag samlade in mitt material under två veckor i en skola som jag jobbade på för ett år sedan. Då hade de inte samma antal nyanlända elever som idag. Första veckan började jag min studie med intervjuer, enkät och observation i klassrummet. I varje klassrum finns det mellan 3–4 nyanlända elever totalt är de 10 elever. Andra veckan observerade jag under olika lektioner efter elevernas svar på enkäten (se bilaga 2). Lärarna och studiehandledarna hjälpte nyanlända eleverna att svara på enkäten. Genom enkäten undersöker jag studiehandlednings roll i språkinläring eftersom den är ett viktigt moment i svenska språkinläring. Utifrån mina frågeställningar intervjuade jag två SVA-lärare genom att ställa mina frågor som de besvarade. Under intervjun använde jag en surfplatta. Jag spelade in båda intervjuerna. Den första intervjun med Anna, som är mer erfaren, blev ganska lång. Den varade cirka 50 minuter. Den andra med Eva varade cirka 30 minuter. Båda lärarna var hjälpsamma och samarbetsvilliga. Jag skrev först ner först de viktigaste delarna av klassobservationerna och transkriberade intervjuerna. Redovisningen av resultat skedde efter att jag hade samlat in allt mitt material.

Den andra veckan fortsatte jag med min observation och antecknade vissa viktiga händelser som jag trodde skulle hjälpa mig sedan i mitt arbete. Under första veckan och i samarbete med lärarna svarade nyanlända elever på min enkät. En del elever kunde inte läsa och förstå vad som står i enkäten och då fick de ta med den sig till studiehandledaren, som svarade på frågorna efter att hen förklarat frågorna. Det var till stor hjälp och jag är tacksam för det.

3.4. Etiska aspekter

Enligt Vetenskapsrådets (2011) etiska principer genomfördes den här studien efter deltagares samtycke. Deltagaren var 2 lärare som jag intervjuade, skolans rektor, studiehandledaren och de elever som svarade på enkäterna. Alla fick tydlig information om studiens syfte och frågor samt Vetenskapsrådets (2011) etiska forskningsprinciper. Jag förklarade också muntligt att deltagandet var frivilligt och att de hade rätt att avbryta intervjuerna eller besvarandet av enkäterna. Deltagaren var också medvetna om det grundläggande individskydds kravet. Detta innebär att namn på personer och platser ska vara anonyma. Alla svar på intervjuerna och enkäterna ska användas i forskningssyfte och det är bara författaren som har tillgång till det material som samlats in under studien.

3.5. Bearbetning av material

Eftersom jag valde att arbeta med kvalitativa analysmetoder, samlade jag in allt material som jag behövde innan jag satte igång med analysen för att få svar på alla studiens frågor. Först transkriberade jag intervjuerna för att kunna redovisa dem i skriftlig form. Intervjudata behövdes reduceras vid transkribering för att det innehöll personliga information om en av lärarna som jag inte behöver i min undersökning. Jag strukturerade intervjuerna med de två SVA-lärarna, Anna och Eva, som svarade på mina frågor. Lärarnas svar gav mig möjlighet att redovisa resultaten på ett tydligt och detaljerat sätt.

Sedan samlade jag in alla elevernas svar på enkäten och redovisade dem i kapitel 4 i form av tabell. För att läsaren ska förstå resultaten på enkäten bättre, gjorde jag en tabell (se tabell 1), som visar hur eleverna ser på de svåraste ämnena i skolan och på studiehandledningsstödet.

Under mina observationer antecknade jag de viktigaste moment som handlade om språkundervisningen i svenska i klassrummet. Jag redovisade resultaten av min observation efter att jag registrerat de delarna som passade mitt arbetssyfte. Sedan drog jag slutsatser och diskuterade resultaten i kapitel 5, där jag gör en koppling till teorier och tidigare forskning.

3.6. Analysmetoder

I min studie använder jag kvalitativ analysmetod (Hjerm & Lindgren 2010). I forskningsprocessen har jag gått genom olika faser. Kvalitativa data innehåller, enligt Hjerm & Lindgren (2010), skriftlig information med ord. De typiska kvalitativa materialen är utskrifter av intervjuer, anteckningar från observationer och andra dokument som är relaterade till frågorna och arbetets syfte. (Hjerm & Lindgren, 2010). Materialen bearbetades parallellt och resultaten reflekterar tre perspektiv: SVA-läraren, nyanlända elever och min observation på olika lektioner.

4. Resultat

I detta kapitel kommer jag att redovisa resultaten baserat på det material som jag samlade under min studie. Först redovisar jag lärarens syn på nyanlända elevers språkinläring och vilka metoder använder de två SVA-lärarna använder, samt hinder och möjligheter i deras arbete. Under rubriken Lärarens perspektiv på nyanlända elever språkinläring tematiserar jag lärarnas svar på mina frågor (se bilaga 1). Under rubriken Nyanlända elevers perspektiv på sin språkutveckling, kommer jag att följa elevernas svar på undersökningsenkäten (se bilaga 2). Under rubriken Observation på olika lektioner kommer jag att visa de resultaten som jag samlade när jag befann mig i klassrummet på olika lektioner.

4.1. Lärarens perspektiv på nyanlända elevers språkinläring

Jag intervjuade Anna och Eva. Svaren visar att i 3 ordinarie klasser i Blommaskolan finns det 3–4 nyanlända elever. De här eleverna har olika bakgrund. Eleverna kommer från olika länder av olika anledningar och pratar olika språk. Nedan ska jag presentera Annas och Evas svar:

4.1.1 Intervju med Anna:

Anna anser att antalet nyanlända elever har ökat de senaste åren på Blommaskolan. Hon hade jobbat länge med att undervisa SVA. Anna har också erfarenhet av förberedelseklasser från sitt gamla jobb. Hon tycker att det är bättre för nyanlända eleverna att placeras i en ordinarie klass i den svenska skolan. Anna menar att nackdelen med förberedelseklass utöver isolerande är att läraren aldrig kan följa sin plan. Därför att nya elever kommer och andra slutar hela tiden. I förberedelseklassen är läraren tvungen att ändra sin planering hela tiden.

Anna är klasslärare och hon har 26 elever i sin klass. Tre av dem läser SVA. De kommer från olika länder. Två av dem kom förra året vid jultid, och en kom för två år sedan. Alla de andra i klassen har svenska som första språk.

De senaste åren, speciellt förra året när det kom många flyktingar till Sverige, anser Anna att antalet nyanlända elever på Blommaskolan har ökat. Tidigare hade skolan i synnerhet haft elever från Polen, och det hade då varit arbetskraftinvandring.

Enligt Anna som har erfarenhet med att jobba i förberedelseklass, finns i en vanlig förberedelseklass mellan 10 och 15 elever. Det är stor skillnad på Blommaskolan och hennes gamla skola. ”Det finns för och nackdelar med både metoderna”, säger Anna.

Hon undervisar EN, SV och SVA. Just nu jobbar Anna i en klass, när det gäller SVA plockar hon ut eleverna från klassen. Gruppen av nyanlända elever, som Anna har, behöver mycket stöd. Det handlar inte bara om att de har olika bakgrund utan mer om individen. Anna menar att en elev som är osäker kan behöva att läraren sitter själv med henne/ honom. Då kan de diskutera tillsammans så att eleven kan lära sig de nya orden. Eleven känner sig stark i det.

Anna förklarar att läraren måste vara flexibel i sin undervisning. Hon säger att för nyanlända elever som kommer från ett visst land och har varit väldigt duktiga i skolan och presterat bra i allt och sedan kommer hit och ska behöva börja från början och lära sig ett nytt språk ofta hamnar i en svacka och känner sig dålig på allt. Här måste läraren vara flexibel och fundera på vad eleven behöver just nu för att gå vidare.

Anna menar att läraren bör fundera över vilka de optimala utvecklingsmöjligheterna är, och proximala utvecklingszonen. Sedan bör läraren fundera över vad nästa steg därför bör bli när det gäller undervisningsmetoderna på SVA. Hon försöker att göra samma sak som i klassrummet. Om andra eleverna i klassrummet läser en text, då är det mycket bättre om de nyanlända eleverna sitter i arbetsrummet. Eleverna i gruppen får möjlighet att läsa texten ord för ord, titta på bilder och googla för extra förklaringar. Nyanlända elever får hjälp med hela texten för ibland förstår de vissa ord när det finns liknande ord i deras språk. Men det kan komma ett litet ord som ändrar hela betydelsen och då medför det att de inte förstår sammanhanget. Läraren behöver förklara orden och se till att de förstått innebörden med hjälp av olika hjälpmedel.

Anna har inga böcker i sin undervisning på SVA. Anna använder mest digitala material och program. Hon tycker att det är väldigt viktigt att visa bilder för att eleverna ska förstå orden.

Ibland kan de eventuellt få lyssna på inspelningar så att eleverna får höra språket talas av någon annan än läraren i undervisningen.

Enligt Anna finns det många olika saker som läraren bör ta hänsyn till i SVA undervisningen, både socialt och studiemässigt. Det är en stor fråga. Anna säger ”Jag tänker mer på vad som händer här i skolan bland elever och nyanlända elever. På rasten, lunchen, på gården och i klassrummet”. (Anna, 2016).

Det är inte så lätt när man kommer till ett land som nyanländ elev, enligt Anna. Man ska få kontakt med andra, leka och måste kommunicera på ett speciellt sätt. Det är lätt att det uppstår missförstånd, till exempel om någon vill ha bollen och inte får den, knuffas man istället. Det sker därför att personen inte kan säga: Kan jag få bollen? eller Kan du passa till mig?

Anna berättar om skolsituationen och vad nyanlända elever upplever i skolan, i och utanför klassrummet. Att hon, så mycket som möjligt, försöker ge dem tydliga instruktioner och se till att de

förstår vad som gäller. Å andra sidan är det inte heller enkelt för de andra eleverna att förstå de nyanlända eleverna.

Som hjälpmedel tycker Anna att datorn är ett bra hjälpmedel i Blommaskolan. En dator till varje elev är mycket värt. Projektorn är också ett bra hjälpmedel. Om läraren har tid översätter hon titel på texten som de ska läsa under lektionen och några meningar på olika språk och visar hon dem på skärmen. Alla i klassrummet kommer då att förstå vad läraren pratar om. Anna får stor hjälp i form av en extra lärare, modersmålsundervisning och studiehandledning. Hon tycker att det är väldigt viktigt med studiehandledningen för att nyanlända eleverna ska få en paus och förklaringar på deras språk. Anna menar att det också handlar om trygghet.

Anna får mycket hjälp av skollädaingen. Men hon skulle önskat sig att de hade en gemensam strategi på Blommaskolan för att ta emot de nyanlända eleverna. Det ser väldigt olika ut beroende på hur många nyanlända skolan får. Om man har 3–4 nyanlända elever i klassrummet, som de ofta har, då blir det inte lätt att bilda egna klasser. Det finns forskning i området, enligt Anna, men det vore vara bra om varje skola skulle kunna välja den metod som passar eleverna. Att alla i skolan pratar ihop sig och tänker efter varför de gör så eller så, och hur ska de gå vidare. I kommunen gör centrumet för nyanlända elever en kartläggning innan de börjar på skolan för att hitta elevernas kunskapsnivå. Men det är lika viktigt att de som är mest berörda i varje skola gör en egen kartläggning och planering.

”Tyvärr finns det inte tillräckligt med tid för att samarbeta med studiehandledaren. Som det nu är det mer samverkan än samarbete.”, säger Anna. Det handlar om att ge studiehandledaren information om vad läraren gör men de hinner inte diskutera tillräckligt länge. I bland är det svårt för studiehandledaren att förstå vad eleverna pratat om under lektionerna, även om läraren har lämnat en planering. Anna påpekar att lärarkåren behöver fler och mer utbildade studiehandledare och mer utbildning i SVA.

Den största utmaningen just nu är att inte kunna få ihop gruppen på grund av så många in- och utflytningar. En del flyttade frivilligt och en del var tvingade till det av migrationsverket. SVA-läraren är tvungen att om och om igen börja från början, och då blir det ingen arbetsro.

4.1.2 Intervju med Eva

Eva undervisar SVA i två klasser i åk.6. Förra året undervisade hon SVA i åk.4. I den ena klassen finns det 3 nyanlända elever, och i den andra finns det 4 nyanlända elever. I en av klasserna finns det ett ensamkommande barn. Utöver dessa eleverna finns det 5 andra elever i varje klass som behöver särskilt stöd. Hon tycker att nyanlända elever är vanliga elever, och det handlar bara om att lära sig det nya språket.

De nyanlända eleverna har mycket i bagaget speciellt de som kommer från länder i krig. De kan bete sig olika och reagerar på ett konstigt sätt när de befinner sig i klassrummet eller tillsammans med andra elever och lärare. En del elever är helt tysta och en annan del kan vara mycket aggressiva.

Anna menar att läraren bör se vilken den proximala utvecklingszonen är och vad nästa steg blir.

Enligt Eva har de flesta nyanlända elever ambition och visar vilja att lära sig svenska. Anledningen till flykten spelar stor roll för deras motivation. För de elever som kommer med sina föräldrar på grund av arbetskraftsinflyttning tar det längre tid för att börja lära sig svenska. Medan de elever som flyr från hemlandet på grund av hemska händelser till exempel krig visar snabbare utveckling. Ibland överraskar de lärarna ibland med sin snabba svenska språkutveckling.

Eva säger att läraren måste anpassa sin undervisning efter elevens behov. Det är en stor utmaning för lärare. Somliga ämneslärare har ännu svårare uppdrag, eftersom språket i ämnet Matematik eller NO till exempel är mer avancerat och svårare än det språk som finns i andra texter.

Eva har ett stort problem med att bedöma nyanlända elevers skolerfarenhet. Hon säger att eleverna visar att de inte förstår vilka undervisningsmetoder i använder. Hon upplever att det är stor skillnad mellan skolans system i hemlandet och systemet här i Sverige.

Eva fokuserar på att skapa bra relationer mellan sig och de nya anlända eleverna. Hon tycker att det är viktigt att nyanlända elever hittar någon som de kan lita på i skolan. Första perioden är det svårt för dem att skapa bra relationer med de andra elever, speciellt när de inte förstår vad de andra säger och de befinner sig i en ny miljö.

Eva säger att det handlar om att de andra eleverna måste vara medvetna om att nyanlända eleverna har samma erfarenheter och intressen men att de är kodade i ett annat språk. Ibland upplever personalen på skolan att en del elever inte är snälla mot de ny anlända eleverna. Det krävs att flera personer ska vara inblandade när läraren vill ta reda på elevens kunskapsnivå, till exempel tolk, pedagog, ledningen och eleven.

Eva säger, ”I skolan arbetar alla för läs och skrivutveckling”. Alla elever, nyanlända inkluderande, måste läsa minst en skönlitterär bok under en termin. SV- och SVA-lärarna kontrollerar elevernas läsförmåga genom att Lusa dem. Enligt kontrollen kan lärare planera hur man ska jobba vidare till nästa punkt. SVA-lärarna kontrollerar elevernas läsutveckling genom att följa LUS.

Eva behöver mer hjälp av ledningen med extra resurser och läromedel. Hon tycker att inte alla elever i klassen får stöd som behövs för deras utveckling. Detta är på grund av att antalet elever som är i behov av särskilt stöd har ökat. Hon tycker att det är orättvist och att det behövs akuta åtgärder som till exempel extra lärare på varje lektion. Datorer är en resurs, tycker Eva, men det finns både för- och

nackdelar med dem. Hon säger att det är snabbare när eleverna själva söker fakta. Men det kan ibland hända att elever öppnar fel sida när de ska söka information.

Eva tycker att skolor idag behöver ett nytt system, för att de gamla fungerar inte längre. Det är bättre enligt Eva om nyanlända elever får studiehandledningen för varje ämne.

4.2. Nyanlända elevers perspektiv på sin språkutveckling

Under denna rubrik redovisar jag resultaten av nyanlända elevers syn på sin svenska språkutveckling. Resultaten kommer från elevernas svar på några frågor i form av en enkät (se bilaga 2). Det var 10 elever som deltog i undersökningen med hjälp av en studiehandledare som förklarade innehållet.

Tabellen nedan visar svar på de centrala frågor som jag vill lyfta upp i min studie.

Elever	svåraste ämne	Får du studiehandledning varje vecka	Behöver du flera timmar på studiehandledning	Är din skola Mycket bra, Bra, Dåligt
Elev 1	Matte	Nej	Ja	Mycket bra
Elev2	Svenska	Nej	Ja	Bra
Elev3	Matte	Ja	Ja	Mycket bra
Elev4	engelska	Ja	Ja	Mycket bra
Elev5	Matte	Ja	Nej	Mycket bra
Elev6	Svenska	Nej	Ja	Bra
Elev7	Matte	Ja	Ja	Mycket bra
Elev8	Matte	Ja	Ja	Mycket bra
Elev9	Svenska	Ja	Nej	Mycket bra
Elev10	Svenska	Ja	Ja	Mycket bra

- Tabell 1. Nyanlända elevers svar på centrala frågor i enkäten.

Eleverna går i åk. 6. De är 11–12 år. Syftet med enkäten är att se hur eleverna upplever stödet som de får i skolan. Resultaten överraskade mig eftersom de visar att 5 av 10 elever tycker att matematik är det svåraste ämnet i skolan. En av tio tyckte att engelska är det svåraste ämnet, och fyra av tio tyckte att det är svenska. Resultaten väckte stort intresse hos mig för att undersöka anledningen bakom de här resultaten. Jag fokuserade på det under mina observationer i klassrummet.

Tre av tio elever får inte studiehandledning varje vecka av någon anledning. Under mina intervjuer med SVA-lärarna berättade de att de inte är nöjda med studiehandledningen för att de flesta studiehandledare är obehöriga. Då är det svårt för dem att använda lämpliga strategier som passar de

nyanlända elevernas behov. De menar att studiehandledare tycker att det är svårt även att följa den lokala pedagogiska planeringen, LPP, som SVA-läraren lämnar till olika studiehandledare.

Två av tio elever tycker att de behöver mer tid för studiehandledning. Det handlar om den trygghet som de får när de lyssnar på samma ämne förklarad av en vuxen på deras språk. Alla elever är nöjda med sin skola.

I enkäten finns det en fråga om eleverna har andra svårigheter i skolan. Där tänkte jag ge lite frihet för elevernas tankar, om de vill lägga till en kommentar. Åtta av tio svarade nej. Två av tio svarade ja och kommenterade så här:

1. Jag har ingen kompis, ingen pratar på mitt språk, ingen förstår mig.
2. Jag har det svårt. Jag vill vara en vanlig elev.

4.3. Observation på olika lektioner

Under den här rubriken kommer jag att sammanfatta olika punkter som jag observerat i skolverksamheten och under olika lektioner: svenska, SVA, matematik och engelska. Valet av lektionerna kommer efter att eleverna har svarat på enkäten. Att hälften tycker att matematik är det svåraste ämnet fick mig att vilja observera lektionerna.

På Blommaskolan tar de emot nyanlända elever och placerar dem direkt i en ordinarie klass. Det är något ganska nytt på skolan. Jag observerade att det saknas resurs och planering. SVA-lärarna kämpar för att hitta en gemensam strategi och lösningar till akuta problemen. För fyra år sedan hade de bara 3 nyanlända elever i hela skolan. Idag finns det 24 nyanlända elever i alla åldrar. Placeringen sker efter elevens kartläggningsmaterial. Lärarna arbetar mot målet en ”skolan för alla”. Det observerade jag när lärarna anpassade undervisningen enligt elevernas olika behov.

Undervisningen i Blommaskolan varierar. Eleverna har inga läxor utan de gör alla sina uppgifter under skoltiden. På lektionerna i svenska och i engelska, använder lärarna mest digitala verktyg. Lärarna delar lektioner i olika delar. Lärarna skriver på tavlan vad eleverna kommer att jobba med under lektionen. Nyanlända elever brukar ofta vara tysta och försiktiga även när de frågar, och då kommer eleven fram till läraren och säger tyst ” Jag förstår ingenting”

Läraren i svenska lektion tänker inte på att det finns elever som inte kan bra svenska. Hon har omedvetet förklarad uppgiften ganska snabbt på tanken om att alla eleverna i klassrummet kan

svenska. Lektionen handlar om (Att skriva tal). Hon upptäckte att undervisning inte passar alla elever när flera elever kommer fram till henne och frågar om uppgiften. Läraren repeterar lektionen på ett mer långsamt och tydligt sätt.

Lärarna går runt när eleverna skriver sin uppgift. Hon lägger mycket fokus och tid på de nyanlända eleverna. När det gäller grupparbete, ber läraren andra elever i gruppen att hjälpa den nyanlända eleven. Eleverna delar ett dokument med läraren på Google drive där rättar läraren texten, kommenterar och skickar feedback till eleverna. Nyanlända elever använder ofta Google Översätt. Men för en del elever finns det inte deras språk bland alla språken.

På matematiklektionen är det ofta två lärare i klassrummet. En är ämneslärare och den andra är extra lärare. Matematiklärare undervisar matte på olika sätt. De använder sig, som alla andra lärare på skolan, av digitala verktyg, till exempel Smart board. Där visar de olika sorts matematikuppgifter och löser dem tillsammans med eleverna. Eleverna kommer fram till smart board och visar framför hela klassen hur de tänker. För nyanlända elever är det något nytt med den här undervisningsmetoden på matematiklektionen.

Eleverna arbetar också i matematikboken. Där finns också text på svenska. Jag har observerat att nyanlända elever är helt borta på matematiklektionerna. De visar sig ha olika svårigheter eftersom de inte förstår det svenska språket i ämnet matematik. De ställer frågor som till exempel: Vad betyder bråk? Man får en uppfattning av att de har lärt sig en hel annan betydelse för ordet bråk. Förutom språksvårigheter i ämnet, finns det stor skillnad mellan de undervisningsmetoder som används i deras hemländer och de metoder som används i Sverige. Hela systemet är en avvikelse från det som är normalt enligt nyanlända elever.

5. Diskussion

Resultaten, som baseras på lärarnas erfarenheter, visar att båda lärarna i min undersökning tycker att det är bra för nyanländas språkutveckling att de inkluderas i en ordinarie klass. Då lär de sig inte bara det svenska språket utan även en del om den svenska kulturen och samhällets normer. Det stämmer överens med Vygotskys sociokulturella teorin.

Anna hade jobbat längre än Eva med att undervisa SVA. Anna har också erfarenhet av förberedelseklasser från sitt gamla jobb. Hon säger att ”Det finns för- och nackdelar med båda metoderna”. Sjöqvist & Lidberg (1996) menar att det finns bra möjligheter för nyanlända eleverna att lära sig svenska språket fort om de befinner sig i en ordinarie klass i den svenska skolan. Elever hör svenska språket talas hela tiden när de andra eleverna, som behärskar svenska samtalar med varandra. (Sjöqvist & Lidberg, 1996).

Anna säger, ”I skolan arbetar alla för läs- och skrivutveckling”. Alla elever måste läsa minst en skönlitterär bok och det gäller även nyanlända eleverna. Enligt Skolverkets definition av svenska som andraspråk har texter olika funktioner och skönlitteratur har sociala betydelser. När en nyanländ elev läser skönlitteratur på svenska då förstår han/ hon det svenska samhället bättre och att människor i Sverige har fler likheter än skillnader jämfört med andra människor i hela världen. (Skolverket, 2008).

Vygotsky nämner avståndet mellan det ett barn kan göra utan hjälp (här gäller det svenska språket) och det barnet kan göra tillsammans med en mer kunnig person. Vygotsky kallar det för ”zonen för närmaste utveckling”. Barnet blir säkrare och säkrare med tiden och till slut klarar barnet sig helt själv. (Gibbons 2006, s.26). Enligt Anna, bör läraren se vilken den proximala utvecklingszonen är och vad nästa steg är.

Anna menar att i kommunen gör centrumet för nyanlända elever en kartläggning för dem innan de börjar på den skola där det finns undervisning på elevernas kunskapsnivå. Men det är lika viktigt att de som är mest berörda i varje skola kan göra egen kartläggning och planering. I Skolverkets kartläggningsmaterial står det att obligatoriska skolor ska kartlägga nyanlända elever i tre steg. Första och andra steget är obligatoriska för att ta reda på vilka kunskaper eleven har med sig när hen börjar på skolan i Sverige samt för att rektorn ska kunna placera eleven i den lämpliga årskursen. Det tredje steget är frivilligt eftersom de flesta skolor struntar i detta steg på grund av brist på tid. Tredje steget som SVA lärarna saknar skulle kunna ge ämneslärarna ett gott stöd för att planera undervisningen utifrån elevens kunskapsnivå i respektive ämne. (Skolverket, 2016).

Bouakaz och Bunar (2016) påpekar att man inte kan kartlägga nyanlända elevers kunskaper på grund

av vilka fakta de kommer ihåg från skolan i hemlandet. Elevens identitet, lärostil och erfarenhet i skolan måste också tas tillvara. (Bunar, 2010).

Anna får stor hjälp i form av en extra lärare, modersmålsundervisning och studiehandledning. Hon tycker att det är viktigt med studiehandledning för att nyanlända eleverna ska få en paus. De får förklaring på deras språk i stället, och då blir de trygga. Enligt Thomas och Collier (1999) lyckas andraspråksinläring när stöttningen i andraspråket och i de ordinarieämnena på det andra språket kombineras med stöttning i modersmålet. (Gibbons, 2006).

Eva menar att nyanlända elever har mycket i bagaget, speciellt de som kom från länder där det är krig. De kan bete sig olika och reagerar på ett konstigt sätt när de befinner sig i klassrummet eller tillsammans med andra elever och lärare. Somliga elever är helt tysta och andra kan vara mycket aggressiva. Bunar (2016) beskriver att nackdelar med inkluderingen kan vara att det finns risk för fysiskt integrerande av nyanlända elever i klassrummet men exkluderande från den sociala och pedagogiska processen. Nyanlända elever är omedvetet inte med därför att de inte kan svenska språket. (Bunar, 2016).

I Skolinspektionen undersökning om utbildningen för nyanlända elever står det att: ”Oavsett bakgrund visar de absolut flesta nyanlända elever en hög motivation för att lära och utvecklas” (Skolinspektionens rapport, 2014). Det stämmer med Evas svar, eftersom Eva säger att de flesta nyanlända elever visar intresse om att lära sig språket.

Eva säger att läraren måste anpassa sin undervisning efter elevens behov. Detta är en stor utmaning för läraren, eftersom Skolverket inte har angett vilka metoder läraren ska använda sig av i sin SVA-undervisning. I läroplanen för grundskolan står det att “Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla sina kunskaper om svenska språket, dess normer, uppbyggnad, uttal, ord och begrepp samt om hur språkbruk varierar beroende på sociala sammanhang och medier”. (Skolverket, 2016).

Eva tycker att skolor idag behöver ett nytt system för att de gamla inte passar längre. Det är bättre enligt Eva om nyanlända elever får studiehandledning för varje ämne. I skollagen står det att styrdokumenterna uppdateras regelbundet, därför att nya metoder och forskning prövas under tiden. (Skolverket, 2016).

Lärarna spelar stor roll för nyanlända elevers språk och kunskapsutveckling. Läraren i en klass som innehåller nyanlända elever bör ha SVA i sin utbildning. Det är nog svårt att åstadkomma just nu, för att det är redan brist på lärare. Ett alternativ är att ämnesläraren ska ha ett språkutvecklande tänkande i sin undervisning med flerspråkiga elever. Att utveckla färdigheter enligt Vygotsky är att utnyttja den

utvecklingszon som eleven befinner sig i. Utvecklingen kan läraren arbeta med genom att komplettera det som eleven redan kan och bygga på nya färdigheter. Eleven lär sig med hjälp av läraren för att lyckas och utvecklas till nästa zon. (Olga Dysthe, 1996).

Bristen på samarbete mellan läraren och studiehandledaren gör att nyanlända elever inte får det stödet på ett bra sätt. Skolinspektionen (2014) genomförde en undersökning på 10 skolor om studiehandledningens stöd och betydelse för nyanlända elever. Både Lärarna och studiehandledarna saknar struktur för hela processen. De har inte heller tid att samarbeta med varandra för att få förväntade resultat. Nyanlända elever behöver inte bara förklaring på de svåra ord och begrepp men även tydliga instruktioner, för att de undervisningsmetoderna är nya för dem i den ordinarie klassen. Som konsekvens påverkar denna brist elevernas kunskapsutveckling. Detta skulle kunna vara en utgångspunkt för en ny undersökning. Resultaten visar att eleverna har språksvårigheter i matematik. De förstod inte ordens betydelse och användning. Eleven som svarade att engelska är det svåraste ämne har inte läst engelska i hemlandet för att de börjar undervisa engelska först i åk.5.

5.1. Metoddiskussion

SVA lärarna var kooperativa och hjälpsamma. Jag började tidigt med att samla mitt material och bearbetade det utan stress. Jag samlade alla information som jag behövde under min observation. Digitala verktyg underlättade mitt jobb då jag sparade mycket tid och papper, till exempel när jag tog kort för att dokumentera istället för att skriva ner. Studiehandledarna hjälpte eleverna med att svara på enkäten som jag är tacksam för.

Elevernas svar på enkäten fick mig att observera både matematik och svenska lektioner. I enkäten hade tre av tio elever svarat att de inte får stöd av studiehandledare varje vecka (se tabell 1). De skulle få en timme studiehandledning per vecka enligt rektorsbeslut. Jag skulle vilja gå vidare med det här och undersöka anledningen bakom det. Jag upplevde enligt enkäten och intervjun med lärarna att det inte räcker med en timmes studiehandledning i veckan. En intervju med flera studiehandledare skulle kunna vara ett bra material för liknande undersökningar. I just den här undersökningen kunde jag inte intervjua någon studiehandledare på grund av brist på tiden.

6. Referenser

- Allard, B., Rudqvist, M., Sundblad, B. (2006). *Nya Lusboken en bok om läsutveckling*. Stockholm: Bonnier Utbildning AB.
- Bunar, N. (red.) (2016). *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*. (1. utg.) Stockholm: Natur & kultur.
- Bunar, N. (2010). *Nyanlända och lärande: en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Dysthe, O. (1996). *Det flerstämmiga klassrummet: att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur.
- Frost, J. (2009). *Läsundervisning och läsutveckling*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Gibbons, P. (2006). *Stärk språket, stärk lärandet*. språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt för och med andraspråks elever i klassrummet. Enskede: TPB.
- Hjerm, M. & Lindgren, S. (2010). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. (1. uppl.) Malmö: Gleerup.
- Hjerm, M., Lindgren, S. & Nilsson, M. (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. (2., [utök. och uppdaterade] uppl.) Malmö: Gleerup.
- Introduktionsprogrammet språkintrouktion [Elektronisk resurs]. (2013). Stockholm: Skolverket.
- SFS 2015:246 (2015) Lag om ändring i skollagen. Stockholm: Utbildningsdepartementet <https://www.notisum.se/rnp/sls/sfs/20150246.pdf> (2016-09-28).
- Sjöqvist, L. & Lindbergh, I. (1996). ”Svenska som andraspråk – varför det?” I Hultinger, E- S. & Wallentin, C. (red.). *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolförordning (2011:185). Svensk författningssamling 2011:185
- Skolverket (2008). *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*. Stockholm: Fritzes. <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2027> (2016-10-10).
- Skolverket (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Fritzes <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575> (2016-01-03)
- Skolverket Högskolan för lärarutbildning i Stockholm (1993). *Mer än ett modersmål: hemspråksdidaktik*. Stockholm: HLS (Högsk. för lärarutbildning).

Specialpedagogiska skolmyndigheten (2008). *Därför inkludering*. ([Ny utg.]). Härnösand: Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Svenska unescorådet (2006). *Salamanca deklARATIONEN och Salamanca +10* [Elektronisk resurs]. [Stockholm]: Svenska Unescorådet.

Skolverket (2008). *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2016). *Utbildning för nyanlända elever*. Stockholm: Skolverket.

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Utbildningsutskottet (2015). *Utbildningsutskottets betänkande*. Stockholm: Riksdagen.

Bilaga 1

Intervjufrågor till lärarna:

1. Hur är elevsammansättningen i din nuvarande klass? (Följdfråga: brukar det se ut så?)
2. Hur brukar din undervisning se ut an vanlig dag?
3. Grundar den sig på några särskilda metoder?
4. Hur hanterar du olikheterna i gruppen (v g skolbakgrund, kulturer etc) i undervisningssituationen?
5. Finns det särskilda aspekter att ta hänsyn till i undervisningen av nyanlända elever?
6. Har du hjälpmedel/resurser som underlättar undervisningen?
7. Får du stöd i ditt arbete av skolledning, kollegor eller liknande och hur ser det stödet ut?
8. Hur fungerar samarbetet med studiehandledaren?
9. Vilka anser du vara de största utmaningarna i arbetet?
10. Vilka åtgärder skulle kunna utveckla och underlätta språkundervisningen ?

Bilaga 2

Undersökning om studiehandledning

Syfte: att undersöka hur eleverna upplever studiehandledningen Svaren kommer att användas i en studie om nyanlända elever.

Anonymitet: Du som deltagare i undersökningen ska vara anonym. Ingen vet vem har svarat och hur.

Bakgrund

A. Ålder:

B. Kön: Flicka Pojke

C. Årskurs:

1. Hur länge har du bott i Sverige?

2. Är din skola

Mycket bra Bra Dålig Mycket dålig

3. Får du studiehandledning varje vecka?

Ja Nej

4. Behöver du flera timmar i studiehandledningen?

Nej Ja (2 timmar i vecka) Ja (3 timmar i vecka) Varje dag

5. På vilket språk får du din studiehandledning?

6. Hur länge har du fått studiehandledning?

7. Hur hjälper studiehandledningen dig?

Mycket bra Bra Hjälper inte

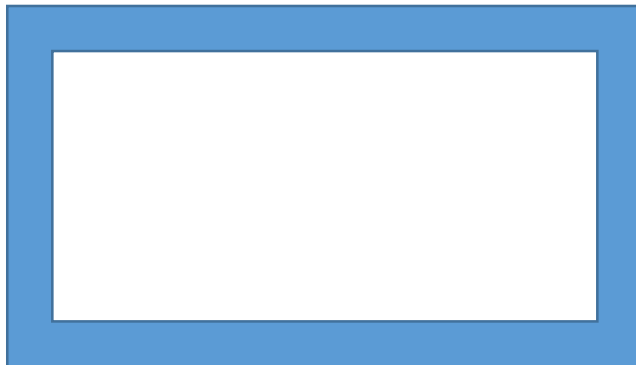
8. Vilket ämne är det svåraste?

Matte Engelska Svenska

9. Har du andra svårigheter i skolan?

Nej Ja

Vilka

A large, empty rectangular box with a thick blue border, intended for the respondent to write down other difficulties they are experiencing in school.

Tack för medverkan!

Stockholms universitet/Stockholm University
SE-106 91 Stockholm
Telefon/Phone: 08 – 16 20 00
www.su.se

**Stockholms
universitet**